

Доцільно зазначити, що порівняно з іншими прикметами зовнішності засудженої особи, кримінальна символіка татуювання може виступати достатнім джерелом інформації щодо отримання відомостей про соціальні та психологічні характеристики особи. Не можна не зазначити важливість комунікативної функції символіки кримінального татуювання. Дання функція характеризує кримінальне татуювання з позиції певного роду визначення «своїх» та «чужих» у кримінальних колах. Так, злочинці за написами та малюнками, що є складовими частинами татуювання та за допомогою певної приналежності татуювання до класифікаційної групи визначають внутрішній зміст людини.

Аналізуючи символіку татуювань, варто зазначити її відмінність від інших особистісних прикмет особи щодо надання значного обсягу криміналістично значущої інформації, яка має важливе практичне значення для розкриття злочинів, здійснення профілактичної діяльності та висування свідчих версій.

Дослідження та правильне використання інформації щодо криміналістичного аспекту символіки татуювань правоохоронними органами дає змогу спрогнозувати майбутню поведінку особи носія кримінального татуювання в конкретній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Татуировки. История возникновения и проникновения в преступный мир. URL: <http://www.wowanum.narod.ru/tatu.html#01> (дата звернення: 27.02.2019).
2. Гель А. П. Криміналістичний аспект дослідження особи, засудженої до позбавлення волі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. К, 2002. С. 11–12.
3. Федченко М. С., Мазниченко Ю. О. Особливості класифікації кримінальних татуювань. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015 № 2. С. 107–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknus_2015_2_13.

УДК 343.9

*Ільченко О. В., канд. юрид. наук, доц., доцент Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету,
ORCID: <https://www.linkedin.com/in/oleksandr-ilchenko-6ba579159/>,
e-mail: o.ilchenko19@gmail.com*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ

На сучасному етапі розвитку та реформування правоохоронної системи України, з метою досягнення високого рівня якості та ефективності, потрібно приділяти велику увагу нормативно-правовому забезпеченню діяльності Національної поліції України. Діяльність Національної поліції України потребує сьогодні особливої уваги з боку законодавця та науковців, тому що наразі приймаються нові і вносяться зміни в існуючі нормативно-правові акти, які регламентують її діяльність. Як відомо, майже всі зміни тягнуть за собою ланцюжок таких явищ, як прогалини і колізії в законодавстві. Оскільки патрульна поліція це підрозділ Національної поліції України, очевидним є те, що нормативна база вищезазначеного підрозділу, через ті самі чинники, так само потребує доопрацювання.

В науковій літературі нормативно-правове забезпечення зазначається як сукупність законних та підзаконних нормативно-правових актів, які створюють правове поле для її діяльності та належної реалізації відповідних повноважень [1, с. 168].

Звертаємо увагу на те, що нормативно-правове забезпечення розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульними поліцейськими може змінюватись залежно від різних факторів, зокрема, особи правопорушника, виду адміністративного правопорушення та ін.

З метою проведення ефективного розслідування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 125 КУпАП, виникає низка запитань, які треба з'ясувати. Викликає заперечення закріплене в санкції ст. 125 КУпАП «Інші порушення правил дорожнього руху» попередження як міра безальтернативного стягнення. Попередження – найм'якше адміністративне стягнення, яке застосовується за незначні адміністративні проступки (якщо відсутня матеріальна шкода, правопорушення вчинено вперше, з необережності, є пом'якшуючі обставини тощо [2, с. 27]. Тобто, це адміністративне стягнення

може бути ефективним у тому випадку, якщо санкція відповідної норми передбачає можливість його застосування поряд з іншими стягненнями (найчастіше – штрафом). Якщо ж інші стягнення застосувати неможливо, то це означає, по суті, відсутність відповідальності за те чи інше діяння, адже скільки разів таке порушення не повторювалося б, накладено може бути тільки попередження. Навіть якщо з'ясувати зміст цього стягнення з огляду на його термінологічну сутність, слово «попередження» означає певну пересторогу, цим заходом суб'єкт адміністративної юрисдикції попереджає правопорушника про те, що в разі повторення протиправної поведінки до нього буде застосовано суворіший захід. Але на практиці попередження своєї профілактичної функції не виконує. До категорії «інших порушень правил дорожнього руху» наведеним Законом віднесені такі правопорушення, як перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху менше ніж на 20 кілометрів на годину, порушення правил маневрування, та інші. Тим самим законодавець фактично скасував відповідальність за його вчинення. На нашу думку, це не відповідає потребам забезпечення безпеки дорожнього руху, тому санкцію ст. 125 КпАП треба зробити альтернативною, передбачивши в ній можливість застосування, крім попередження, також штрафу.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 14.07.2015 № 596–VIII ввів низку новацій. Закон передбачає внесення змін до КУпАП, КАСУ та Закону України «Про дорожній рух», згідно з якими буде здійснюватися автоматична фіксація порушень правил дорожнього руху за допомогою технічних засобів з функціями фото- і відеофіксації. КУпАП передбачає притягнення до відповідальності юридичної особи за порушення в галузі забезпечення безпеки дорожнього руху щодо складів, передбачених частинами 1, 2, 3 ст. 122 «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху», ст. 123 «Порушення правил руху через залізничні переїзди» та ін. Водночас законодавець не визначив механізму застосування передбачених главою 20 КУпАП заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, адресованих тільки юридичним особам у разі порушення справи про адміністративне правопорушення, зафіксоване в автоматичному режимі. При цьому виникають досить серйозні питання в цілому щодо можливості настання відповідальності юридичних осіб за такі правопорушення [2].

Законом України від 14.07.2015 № 596–VIII передбачено, що постанова у справі про адміністративне правопорушення щодо призначення адміністративного покарання направляється на адресу юридичної особи як власника транспортного засобу. Однак враховуючи, що саме юридична особа не може управляти (у розумінні фізичного процесу переміщення в просторі) транспортним засобом, а об'єктивна сторона правопорушення реалізується діями конкретного водія-працівника, який перебуває в трудових відносинах з юридичною особою-роботодавцем, останній, керуючись ст. 141 КУпАП, має право подати відомості про свого працівника-водія, який керував транспортним засобом. Це має привести до припинення справи щодо юридичної особи та порушення провадження щодо фізичної особи-водія [2].

Тобто, обов'язок доведення своєї невинуватості покладається на юридичну особу, яка притягується до адміністративної відповідальності, але терміни та порядок подання даної інформації законодавчо не визначені.

Отже, виходячи з аналізу чинного законодавства, дане питання потребує подальшого дослідження і вдосконалення, адже це посилить вплив держави на осіб, які вчиняють ці правопорушення, що, у свою чергу, приведе до зменшення кількості адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху [2].

У електронному повідомленні про правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, зазначаються дата, час, суть скоєного правопорушення, частина відповідної статті та ст. КУпАП, згідно з якою передбачена адміністративна відповідальність за таке правопорушення, марка та номер транспортного засобу, що був зафіксований під час скоєння правопорушення, а також термін, протягом якого особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, повинна з'явитися до підрозділу патрульної поліції для надання інформації щодо скоєного правопорушення, та в подальшому складання адміністративного матеріалу відповідальною особою патрульної поліції.

Днем отримання електронного повідомлення про правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її фізичній особі (керівнику юридичної особи), за якою зареєстровано транспортний засіб, під особистий підпис.

У разі, коли фізична особа (керівник юридичної особи), за якою зареєстровано транспортний засіб, відмовляється від отримання електронного протоколу про правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, днем отримання цього протоколу є день проставлення в поштовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні.

Фізична особа (керівник юридичної особи), за якою зареєстровано транспортний засіб протягом десяти днів з дня вручення електронного протоколу про правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, повинен з'явитися до підрозділу патрульної поліції для надання відомостей з приводу скоєного правопорушення.

Якщо встановлено, що фізична особа (керівник юридичної особи), за якою зареєстровано відповідний транспортний засіб, у момент скоєння адміністративного правопорушення не керувала транспортним засобом (транспортний засіб у цей час знаходився у володінні чи користуванні іншої особи, вибув з його володіння внаслідок протиправних дій інших осіб тощо), то вона повинна надати відповідну інформацію щодо цих осіб.

У разі відмови у наданні зазначеної вище інформації особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, несе відповідальність відповідно до ст. 126 ч.1 КУпАП. Яку ми пропонуємо доповнити таким змістом: «Ненадання інформації щодо особи, якій доручено чи в інший спосіб передане право на користування транспортним засобом, яке причетне до скоєння правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі.

Ненадання інформації посадовій особі підрозділу патрульної поліції або судді (суду) особою, за якою зареєстровано транспортний засіб щодо особи, якій передано право на керування цим транспортним засобом, на якому було скоєне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі або неявка особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, до підрозділів патрульної для надання інформації щодо скоєного правопорушення, тягне за собою накладення стягнення у вигляді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян». Можливо ці нововведення допоможуть учасникам дорожнього руху бути більш законослухняними [3].

Основним чинником, який відмежовує кримінальну відповідальність від адміністративної за спричинення ДТП, є її наслідки.

Кримінальну відповідальність за спричинення ДТП передбачено ст. 286, 287, 288, 291 Кримінального кодексу України.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 286 КК України кримінальна відповідальність настає за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження [4]. У свою чергу, адміністративна відповідальність, відповідно до ст. 124 КУпАП, настає за порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна [3]. Звідси виникає питання: яку відповідальність повинна нести особа за порушення Правил дорожнього руху України, що спричинило потерпілому тілесне ушкодження легкого ступеню тяжкості? Питання залишається відкритим, адже як бачимо, ані кримінальним, а ні адміністративним законодавством такий випадок не охоплюється.

на практиці якщо вчиняється ДТП з потерпілими, інформація про це вноситься слідчим до ЄРДР та розпочинається кримінальне провадження за ч. 1 ст. 286 КК України [5]. При цьому слідчий призначає судово-медичну експертизу для визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, отриманих потерпілим внаслідок ДТП. Якщо вказана експертиза не показує наявності у потерпілого наявності тілесних ушкоджень середньої тяжкості або більш тяжких тілесних ушкоджень, слідчий закриває кримінальне провадження та передає матеріали до підрозділів поліції, які, в свою чергу, як правило, складає протокол за ст. 124 КУпАП. Але, якщо об'єктивна сторона правопорушення не передбачає настання наслідків у вигляді пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, а лише наявність у потерпілого

легкого ступеня тяжкості тілесного uszkodження, де правопорушником і потерпілим може бути одна й та ж особа, отже, і склад адміністративного правопорушення буде відсутній.

Враховуючи політику лібералізації кримінального законодавства, відповідальність за порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило тілесне uszkodження легкого ступеня тяжкості потерпілому, треба передбачити в ст. 124 КУпАП. Отже необхідно внести зміни до ст. 124 КУпАП, виклавши її в такій редакції: «Стаття 124. Порушення правил дорожнього руху, що спричинило потерпілому тілесне uszkodження легкої тяжкості або пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна».

Список використаних джерел:

1. Глуховері В. А. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 264 с.
2. Комзюк А. Т. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. 2-е видання, виправл. і доп. Х., 2001. 233 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : наук.-практ. коментар / за заг. ред. Р. А. Калюжного, А. Т. Комзюка, О. О. Погрібного. URL: uristinfo.net/adminpravo/131-ra-kaljuzhnij-naukovo-praktichnyu-komentar/.
4. Кримінальний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001 № 25–26. Ст. 131.
5. Про правила дорожнього руху : постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 № 1306. *Офіційний вісник України*, 2001 № 41. Ст. 1852.

УДК 343.132

*Захарко А. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент
Дніпропетровського державного університету внутрішніх
справ,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1216-5323>,
e-mail: a.zaharko@ukr.net*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДБИРАННЯ У ОСОБИ ЗРАЗКІВ, ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ ПОХОДЖЕННЯ

В слідчій практиці іноді виникає необхідність відбирання в осіб зразків для проведення експертизи.

Кримінальна процесуальна регламентація порядку відбирання в осіб зразків характеризується неоднаковим визначенням цього порядку, залежно від видів отримуваних зразків (біологічних й інших тощо). У чинному КПК визначаються порядки отримання зразків за рішенням слідчого судді, за постановою прокурора та не приділено належної уваги регламентації порядку відбирання в особи зразків небіологічного походження. Треба погодитися з А. О. Яковенком у тому, що актуальність проблем процесуального порядку відбирання зразків для експертного дослідження є високою, а в судових рішеннях не завжди ретельно аналізується використаний стороною обвинувачення процесуальний порядок відбирання зразків та в ряді випадків може не надаватися відповідна оцінка допустимості зібраних доказів [1].

Навіть при з'ясуванні змісту ст. 245 КПК України виникають питання щодо сутності регламентації деяких аспектів відбирання зразків у особи.

У ст.245 КПК України регламентується, що в разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. Зокрема, суб'єктом відбирання зразків від сторони обвинувачення може виступати крім слідчого:

1) слідчий, який звернувся до слідчого судді за проведенням експертизи (згідно з ч. 3 ст. 244 КПК клопотання про проведення експертизи розглядається слідчим суддею не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду. Уявляється, що факт звернення слідчого із клопотанням про проведення експертизи, коли це клопотання знаходиться на розгляді слідчого судді, втім рішення по ньому ще не прийнято, вже сам по собі надає слідчому відповідну процесуальну підставу для отримання небіологічних¹ зразків);

¹ Автор доповіді приєднується до позиції авторського колективу Методичних рекомендацій «Примусовий відбір зразків у особи для проведення експертизи» [2, с.14] про неможливість [173]